

"Ion" de Liviu Rebreanu – particularități de construcție a personajului principal

Pentru ca studierea de către elevi a limbii române să contribuie atât la formarea și dezvoltarea vorbirii acestora ca mijloc de comunicare, la asimilarea unei game bogate și variate de cunoștințe, am încercat să realizez o "altfel" de lecție, pe care elevii să o primească cu mult mai multă plăcere și să fie mai eficientă, am ales o altă metodă de lucru – aceea a **procesului literar**.

Elevii s-au grupat în funcție de convingeri: apărarea, respectiv acuzarea lui Ion, fiecare grup și-a ales un lider, respectiv un "avocat-șef" și un "procuror-șef". Toți copiii și-au notat pe fișe citate din care reiese psihologia, comportamentul personajelor; totodată elevii au redactat desfășurarea procesului literar pe care îl vor susține în timpul orei.

Avocatul-șef și procurorul-șef s-au consultat cu profesorul pentru pregătirea acuzării și a apărării. S-au ales judecătorul, grefierul, completul de judecată precum și personajele: inculpatul – Ion Pop al Glanetașului, Vasile Baciuc, George Bulbuc, Florica, învățătorul Herdelea.

Proces literar

Sala de clasă se transformă într-o instanță de judecată. Sunt prezenți jurații, avocatul apărării, inculpatul Ion al Glanetașului, procurorul, martorii și alți curioși

Grefierul: Ridicați-vă! (*Toți prezenți în sală se ridică pentru a permite intrarea judecătorului*).

Judecătorul: Luați loc! (*bătrând cu ciocânelul în masă*): Ședința poate începe! (*către grefier*): Cazul de astăzi, vă rog!

Grefierul: Astăzi, 29.11.2024, se judecă cazul lui Ion Pop al Glanetașului. La proces sunt prezenți următorii: completul de judecată, inculpatul, procurorul – șef, avocatul-șef, martorii.

Judecătorul: Procesul poate începe. Inculpatul Ion Pop al Glanetașului este acuzat pentru următoarele infracțiuni: înșelăciune prin coruperea sentimentelor Anei, autorul moral al uciderii Anei, adulter – seducerea Floricăi.

Judecătorul: Procurorul are cuvântul!

Procurorul șef: (*se ridică de la masa sa și se îndreaptă spre mijlocul sălii, uitându-se, pe rând, spre jurați, spre judecător, spre sală*): Onorată instanță, stimat juriu, ne aflăm, astăzi, în fața unei decizii importante, care poate schimba destinul unei societăți. Omul pe care îl aveți în fața dumneavoastră (*arătând spre Ion*) și-a pus toată viclenia de care dispune pentru a manipula o biată ființă inocentă...

Avocatul apărării: Obiectez! Încă nu există probe în favoarea acestei afirmații! Rog onorata instanță, să îi sugereze domnului procuror să lase vorbele pentru pledoaria finală și să înceapă interogarea martorilor!

Judecătorul (*către avocat*): Se respinge! Lăsați-l pe domnul procuror să termine și să vedem unde vrea să ajungă.

(*Avocatul apărării ia loc și procurorul continuă.*)

Procurorul șef: Dintr-o sete nestăvilită de a obține pământ, domnul Glanetașu a sedus-o pe inocenta Ana...

Procurorul-șef: Ion Pop al Glanetașului este chemat să depună mărturie.

Procurorul-șef: Relatați, vă rog, faptele care v-au adus în această situație.

Ion: Eu m-am născut într-o familie săracă: tata a fost "băiat curățel și isteț, dar sărac iască și lenevior de n-avea pereche". Când s-a însurat cu mama "aveau o gospodărie deplină (din zestrea mamei), numai că tata n-a fost bărbat s-o îngrijească".

Mama a trebuit să își asume responsabilitatea gospodăriei; ea era "harnică, alergătoare, strângătoare"; singurul ei sprijin am fost eu. Deși sărac, am fost "iute și harnic"; "iubeam munca care îmi era dragă, oricât ar fi fost de aspră, ca o râvnă ispititoare"; și iubeam "pământul care îmi era drag ca ochii din cap".

Procurorul-șef: În acest caz, de ce nu ai muncit pământul ca să vă faceți o situație materială mai bună?

Ion: Când am devenit adolescent, mai aveam 3 petece de pământ pentru că tatălui meu îi plăcea băutura și făcea datorii, aproape tot pământul nostru fusese înstrăinat....

Procurorul-șef: Cele 3 petece de pământ nu puteau fi înmulțite cu muncă, hărnicie și istețime???

Ion: Toată istețimea mea nu plătea o ceapă degerată, dacă nu aveam și eu pământ mult, mult, mult...

Procurorul-șef: Și ce soluție ai găsit?

Ion: Mă simțeam nedreptățit pentru că nu aveam pământ, am îndurat această culpă, deși eu nu aveam nicio vinăEram exclus dintre oamenii fruntași ai satului...am muncit ca să pot pătrunde printre cei mai lăudați ai satului.... De aceea, deși o iubeam pe Florica, o fată bună, frumoasă...dar săracă...am început să o caut pe Ana...care nu îmi era dragă, dar care avea avere....

Procurorul-șef: Deci, soluția a fost ca să te însori cu o fată pe care n-o iubeai doar pentru pământurile tatălui ei?

Ion: Tatăl ei??? ... La început nu îmi era clar cum m-aș fi putut însura cu Ana ... pentru că Vasile Baciș nu mă voia ca ginere, iar rușinea pe care mi-a făcut-o la horă, în fața întregului sat, mi-a aprins și mai rău mânia și ura împotriva lui!!!!

Procurorul-șef: De ce?

Ion: M-a numit "hoț", "tâlhar" și "sărăntoc" pentru că George i-a spus că eram cu Ana sub nuc, în grădină, iar el voia să o mărite pe Ana cu acesta, un țăran bogat din sat.

Procurorul-șef: În urma acestei discuții de la horă cu tatăl Anei, ce ai făcut?

Ion: M-am răzbunat.... La rândul meu l-am făcut pe Vasile Baciș de răs în sat, lăsând-o însărcinată pe Ana și oblingându-l să-mi dea pământul ca zestre....

Procurorul-șef: Ca atare, ești un țăran sărac, isteț și harnic...dar impulsiv, violent, mânios și orgolios. Doar pe Vasile Baciș te-ai răzbunat?

Ion: Nu, m-am răzbunat și pe George.... După horă, la cârciumă ne-am certat și ne-am bătut, în aparență pentru plata lăutarilor...în realitate, pentru dreptul de a o lua în căsătorie pe Ana. L-am învins pe George, lovindu-l cu parul...

Procurorul-șef: Cu Ana Cum ai procedat?

Ion: Ana mă iubea...a fost ușor să mă joc cu sentimentele ei.... am sedus-o...am lăsat-o însărcinată, m-am înstrăinat apoi, știind că va veni rândul lui Vasile Baciuc să se roage de mine să o iau de nevastă.

Procurorul-șef: Această viclenie de care ai dat dovadă cu Ana, te-a costat în vreun fel??

Ion: Am fost viclean cu ea... căsătoria am stabilit-o cu Vasile Baciuc numai după ce Ana ajunsese de râsul satului și în urma intervenției preotului Belciug....După ce socrul meu mi-a promis pământurile lui....într-adevăr am început să mă simt fericit... Eram vesel..îmi mulțumeam lui Dumnezeu că m-a ajutat să izbândească...

Dar la nuntă am realizat ceva: "împreună cu pământul trebuia să o primesc și pe Ana, fără ea n-aș fi dobândit niciodată averea"... Chiar mă întrebam cum "am putut îmbrățișa și sărutat pe fata aceea uscată, cu ochii gălbejiți și pierduți de plâns"...

În schimb, lângă ea era Florica...pe care și-a dorit-o ca druscă... "aprinsă în obraji, cu buzele roșii, umede și pline...cu ochii albaștri și limpezi"....femeia pe care o iubeam...

Mai mult, am crezut că nunta îmi va aduce și pământurile lui Vasile Baciuc....de aceea.... nu am făcut foaie de zestre....m-am încrezut în cuvântul socrului meu...

Procurorul-șef: După atâtea complicații cu să dobândești pământul mult dorit....din naivitate nu ai făcut acte pentru zestrea promisă. Ce s-a întâmplat apoi?

Ion: Socrul meu n-a mai vrut să-mi dea pământurile pe motiv că el ar rămâne pe drumuri... a spus că îmi va da pământurile, dar după moartea lui....

Procurorul-șef: Vicleniei tale, Vasile Baciuc i-a răspuns cu o altă viclenie!!! Dar tu nu te-ai oprit aici....

Ion: Inițial, am trimis-o pe Ana să-l roage să ne dea pământurile, să-i spună că eu sunt tânăr și pot munci pământul ...dar socrul meu a refuzat și a trimis-o înapoi bătută. Apoi, am început și eu să o bat...

Procurorul-șef: Ce vină avea Ana? Ea n-a făcut decât să te iubească!! Tatăl ei nu voia să îți dea pământurile pentru că își dăduse seama că ai manipulat-o pe Ana pentru a le obține.....

Ion: M-am gândit că vrea și ea să mă înșele..de aceea, am bătut-o... pentru că mă înșurasem cu ea și nu obținusem pământurile...iar Vasile Baciuc o bătea pentru că se îndrăgostise de un "sărăntoc".

Procurorul-șef: Ce ai făcut ca să îl determini pe Vasile Baciuc să îți dea pământurile?

Ion: M-am spovedit preotului Belciug și acesta m-a sfătuit să merg la avocat. În urma intervenției preotului și amenințării cu un proces, Vasile Baciuc mi-a dat toate pământurile la notar.

Procurorul-șef: În sfârșit, ai obținut ceea ce îți doreai....!

Ion: Am înlocuit brutalitatea față de Ana cu indiferență... Mă gândeam că ar putea să mă părăsească...între timp însă, s-a născut fiul nostru, Petrișor, și de aceea, am trecut de la bătăi la mângâieri și răsfățuri...

Procurorul-șef: După terminarea iernii, în straie de sărbătoare ai mers "pe porumbiștea cea mai mare și mai bună, pe spinarea dealului"...

Ion: "Sufletul îmi era pătruns de fericire. Pământul se înclina în fața mea, ...tot pământul...Și tot era al meu... Apoi, încet, fără să-mi dau seama, m-am lăsat în genunchi, mi-

am coborât fruntea și mi-am lipit buzele cu voluptate de pământul ud. Am simțit un fior rece, amețitor..."

Procurorul-șef: Ce s-a întâmplat după aceasta?

Ion: Mă gândeam și plănuiam cum să muncesc, dar.. parcă eram cuprins de o neliniște care nu îmi dădea pace...

Procurorul-șef: Neliniște??

Ion: Apoi, am aflat că Florica se mărită cu George... mi-am amintit "cât mi-a fost de dragă odinioară.. și nu pricepeam de ce vrea ea să se mărite cu altul, când eu o iubeam și acum ca și atunci?"...

Procurorul-șef: Ai mers la nunta celor doi?

Ion: Da, toată seara nu mi-am putut lua ochii de la Florica..era foarte frumoasă...

Procurorul-șef: Ana era cu tine?

Ion: Da, era mai amărâtă ca niciodată... Cred că și-a dat seama că încă o mai iubeam pe Florica....

Procurorul-șef: Când vă întorceați acasă, ți-a spus ceva?

Ion: Da, mi-a spus că se omoară!!

Procurorul-șef: Ce răspuns i-ai dat???

Ion: Să se omoare odată ca să scap de ea!!!

Procurorul-șef: Ca atare, ai împins-o spre moarte!

Ion: Nu mă gândeam că vorbește serios... Sinuciderea ei nu mi-a trezit niciun fel de regret; după înmormântare, am început să am mare grijă de copil pentru că el îmi garanta în continuare proprietatea asupra pământurilor.

Procurorul-șef: Ce se întâmplă cu copilul?

Ion: Moare și el.

Procurorul-șef: N - a fost bine îngrijit?

Ion: Îi spuneam mamei mereu să aibă grijă de el pentru că mi se părea cam plăpând. A trebuit să fac o lună închisoare și cât am fost închis numai la el mă gândeam.

Procurorul-șef: Ce s-a întâmplat până la urmă?

Ion: Când m-am întors de la închisoare, copilul se simțea rău și în cele din urmă a murit. Toată furia mea s-a revărsat asupra mamei pe care am bătut-o.

Procurorul-șef: Ți-ai bătut mama?

Ion: Da, pentru că o consideram singura răspunzătoare pentru moartea copilului.

Procurorul-șef: Vasile Baciș ți-a cerut să-i înapoiezi pământurile?

Ion: Da, numai că legea nu îi permitea acest lucru. În schimb, preotul Belciug ne-a dat o soluție: să dăm o declarație prin care pământul să revină Bisericii, în cazul în care noi am muri și nu am avea moștenitori direcți.

Procurorul-șef: Aveai vreun interes ca să te împrietenești cu George?

Ion: Obținusem pământurile....dar nu eram fericit....lăcomia mea avea o altă chemare lăuntrică: patima pentru Florica.

Procurorul-șef: Așa cum râvnisei la averea altuia, acum râvneai la nevasta lui George?

Ion: Descoperisem adevărata fericire: iubirea. M-am împrietenit în mod fals cu George pentru a mă apropia de Florica. În ograda lui George mai locuia Savista, oloaga

satului, care îi spune acestuia despre vizitele mele când el nu e acasă. Într-o seară, când m-am dus la Florica, George se întoarce acasă și mă ucide cu 3 lovituri de sapă.

Procurorul-șef: Dl. judecător, acuzarea nu mai are întrebări.

Judecătorul: Avocatul apărării poate lua cuvântul.

Avocatul apărării: Ce te-a determinat să faci toate aceste fapte?

Ion: Cum am mai spus,.... am fost un țăran sărac...mândru și orgolios... conștient de calitățile mele, nu mi-am acceptat condiția și am fost pus în situația de a alege între iubirea pentru Florica și zestrea Anei. Mai întâi, mi-am dorit să obțin pământul, apoi iubirea...numai că în goana mea după avere, treptat m-am dezumanizat și am făcut lucruri pe care, deși acum le regret, nu mai pot schimba nimic.

Avocatul apărării: Dl. judecător, apărarea nu mai are întrebări!

Judecătorul: Martorul se poate retrage. Procurorul – șef poate chema următorul martor.

Procurorul-șef: Vasile Baci este chemat să depună mărturie.

Procurorul-șef: Aveți să îi reproșați ceva lui Ion Pop al Glanetașului??

Vasile Baci: "Hoțul" și "tâlharul" a umblat să-mi ia fata promisă altui țăran bogat. Știa că voiam să o mărit pe Ana cu George, dar fiind țăran sărac și-a dat seama că se poate îmbogăți dacă se căsătorește cu o fată bogată. A apelat la vicleșuguri ca să mă determine să accept căsătoria.

Avocatul apărării: Dumneavoastră nu obținuseți pământul în același fel?

Vasile Baci: Este adevărat că am fost țăran sărac și că m-am căsătorit cu o fată bogată... dar "pe care am iubit-o ca pe ochii din cap". Din dorința de a agonisi, am început să muncesc mult. Când mi-a murit nevasta, parcă a murit și o parte din sufletul meu. Ana era singura mea mângâiere pe care în același timp o uram pentru că din cauza unui copil s-a tras moartea femeii care mi-a fost reazem vieții.

Procurorul-șef: Știați că Ion nu o iubește pe Ana?

Vasile Baci: Da, știam. Eu mi-am iubit soția, în schimb el nu a iubit la Ana decât averea pe care aceasta o avea... de aceea, nu l-am dorit ca ginere.

Procurorul-șef: Totuși, Ana îl iubea!

Vasile Baci: Da, îl iubea... pentru că a crezut în vorbele lui mincinoase...pentru că s-a jucat cu sentimentele ei....

Procurorul-șef: Când ați aflat ce a făcut...de ce v-ați bătut fiica?

Vasile Baci: Pentru că m-a făcut de răs în tot satul...pentru că a trebuit să îndur umilința de a mă duce la George, pe care îl credeam tatăl copilului, să-i spun s-o ia de nevastă și acesta să-mi spună cine este adevăratul tată. Apoi, am bătut-o pentru că s-a lăsat ademenită și a trebuit să mă umilesc eu, să merg la Ion să mă tocmesc pentru nuntă.

Procurorul-șef: După moartea Anei și a copilului, ați cerut pământurile înapoi?

Vasile Baci: Mi se părea normal ca pământul să-mi revină mie și nu "hoțului", din moment ce le-a obținut în urma violenței și nu a fost în stare să aibă grijă de soția și fiul lui. Soluția preotului m-a bucurat pentru că nu voiam ca pământurile să se risipească printre neamurile Glanetașului.

Avocatul / Procurorul – șef : Dl. judecător, nu mai avem întrebări!!!

Judecătorul: Martorul se poate retrage. Procurorul – șef poate chema următorul martor.

Procurorul-șef: Acuzarea îl cheamă pe **George Bulbuc** să depună mărturie.

Procurorul-șef: Ce legătură aveai cu Ion Pop al Glanetașului?

George Bulbuc: Eram flăcăi în sat, eu eram un țăran bogat, el unul sărac. Eu eram mai liniștit, de aceea, restul flăcăilor, știindu-l impulsiv și violent, ascultau de el....chiar și țigani cântau la comanda lui deși eu îi plăteam.

Procurorul-șef: Erai de acord să te căsătorești cu Ana?

George Bulbuc: Da, mi se părea potrivită pentru mine...chiar am stăruit să ne căsătorim...mergeam la ea acasă, vorbeam, dar niciodată nu mi-a dat vreun semn că ar vrea să se mărite cu mine.

Procurorul-șef: După horă, te-ai bătut cu Ion?

George Bulbuc: Da, acesta luase lăutarii cu el la cârciumă și la sfârșitul serii avea pretenția să-i plătesc eu. În plus, la horă a dansat cu Ana, a mers cu ea sub nuc...deși aceasta îmi fusese promisă mie.

Procurorul-șef: De ce nu ai fost mai insistent cu Ana... poate accepta căsătoria voastră....

George Bulbuc: Am tot insistat, dar într-o seară când am mers la ea acasă, am văzut că era cu Ion; am așteptat să văd ce se întâmplă... Cum Ion a plecat spre dimineață, din vorbele Anei mi-am dat seama ce se întâmplase...așa că am renunțat la iubirea ei....

Procurorul-șef: Pe urmă te-ai însurat cu Florica?

George Bulbuc: Da, deși era o fată săracă, era frumoasă.

Procurorul-șef: Cum ai aflat că Ion îi dă târcoale Floricăi?

George Bulbuc: Savista mi-a atras atenția că Ion îi face vizite Floricăi când eu nu sunt acasă; m-a deranjat faptul că pretindea că este prietenul meu și, de fapt, venea mereu pentru nevasta mea. Mai mult, am vrut să mă răzbun nu numai pentru bătaia de la horă...dar mai ales pentru faptul că mi le-a luat pe cele două femei iubite de mine.

Procurorul-șef: Acuzarea nu mai are întrebări și nici martori de chemat pentru a depune mărturie.

Judecătorul: Martorul se poate retrage. Avocatul apărării își poate chema martorii.

Avocatul apărării: Apărarea o cheamă pe **Florica**.

Avocatul apărării: Îl cunoști pe Ion Pop al Glanetașului?

Florica: Ion este bărbatul pe care l-am iubit. Știu că și el mă iubea.

Avocatul apărării: Totuși, nu s-a însurat cu tine.

Florica: Ne iubeam, dar într-o căsătorie altceva trebuie să fie temelia...iar el a ales, în locul iubirii mele, pământurile Anei. Era harnic, silitor...poate...dacă munceam amândoi, ne-am fi descurcat în viață...dar n-a fost să fie....

Avocatul apărării: Ai participat la nunta Anei cu Ion?

Florica: Da, am fost drucea la nunta Ion. A trebuit să o înlocuiesc pe Ana la dansul miresii pentru că era însărcinată și nu putea dansa.

Avocatul apărării: După moartea Anei și căsătoria ta cu George...de ce ai acceptat apropierea lui Ion?

Florica: Deși eram căsătorită cu George, îl iubeam pe Ion....eram conștientă că o relație între noi n-ar trebui să existe...i-am și spus că atunci "când s-a putut, n-a vrut el, iar când vrea el, nu se mai poate".

Avocatul apărării: Dl. judecător, apărarea nu mai are întrebări.

Judecătorul: Martorul se poate retrage și apărarea poate chema următorul martor.

Avocatul apărării: Apărarea îl cheamă pe **învățătorul Zaharia Herdelea** să depună mărturie.

Avocatul apărării: Îl cunoașteți pe Ion Pop al Glanetașului?

Zaharia Herdelea: Da, mi-a fost elev. Isteț, silitor, cuminte...îmi era simpatic...credeam că e capabil să își schimbe condiția. Tocmai de aceea, fiind cel mai iubit elev al meu...am stăruit mult pe lângă Glanetaș să-l dea pe Ion la școala cea mare din Armadia, să-l facă domn....Însă, pământul îi era mai drag decât cartea și de aceea a renunțat la școală.

Avocatul apărării: Înseamnă că îl apreciați mult și îl ajutați. Nu v-a dezamăgit niciodată?

Zaharia Herdelea: Din păcate, da, m-a dezamăgit. Fiind obsedat de pământ, el a intrat cu plugul pe locul lui Simion Lungu, care l-a și chemat la judecată. Cerându-mi ajutorul, i-am scris o jalbă care l-a scăpat de închisoare. În schimb, i-am cerut să nu dezvăluie judecătorului că eu i-am scris jalba ca să nu am probleme....Din păcate, când a fost întrebat, fără ezitare a spus numele meu.

Avocatul apărării: Ați încercat să-i faceți bine și v-a răsplătit cu rău....

Zaharia Herdelea: Da, așa este! Nu a apreciat gestul meu! În schimb, după ce a obținut pământul lui Vasile Baci, a venit acasă la mine, și-a cerut iertare și a insistat ca eu și cu nevasta mea să-l cununăm cu Ana, ceea ce s-a și întâmplat.

Avocatul apărării: Apărarea nu mai are întrebări și nici martori!

Judecătorul: Martorul se poate retrage. Procurorul-șef și avocatul apărării să se pregătească să susțină pledoariile finale, după care se va da verdictul.

Acuzarea l-a judecat pe Ion din perspectiva unui om, victimă a propriei sale pasiuni, **Pământul**. Vina lui este mai mult morală, personală, cauzată de patima îmbogățirii care îl dezumanizează și îl îndepărtează în primă fază de iubirea adevărată a Floricăi.

Dominat de instincte, în afara oricărei morale, încalcând succesiv toate normele satului tradițional, aflat sub semnul fatalității, Ion este o victimă a lăcomiei și a orgoliului său.

"Ion este expresia instinctului de stăpânire a pământului, în slujba căruia pune o inteligență ascuțită, o cazuistică strânsă, o violență procedurală și, cu deosebire, o voință imensă – nimic nu-i rezistă". – Eugen Lovinescu "ILRC"

"Ion nu este decât o brută, căreia șiretenia îi ține loc de deșteptăciune. Lăcomia lui de zestre e centrul lumii și el cere cu înocență sfaturi, dovedind o ingratitudine calmă. Nu din inteligență a ieșit ideea seducerii, ci din violența instinctuală, caracteristică oricărei ființe reduse" – George Călinescu "I l r de la origini până în prezent".

De aceea, **acuzarea** cere pedeapsa maximă: privarea de libertate pe viață.

Apărarea a analizat cazul din perspectiva destinului tragic al personajului. Vinovat nu este numai Ion, ci și societatea cu mentalitatea ei că pământul aduce respectul oamenilor. Destinul îl conduce către comiterea unor fapte împotriva voinței sale.

De aceea, apărarea invocă circumstanțe atenuante: concepția greșită a vremii, conform căreia banul înseamnă putere, societatea cu legile ei nedrepte și justiția coruptă.

Judecătorul: Completul de judecată a ajuns la un verdict?

Completul de judecată: Da, dl. judecător, avem verdictul!

(Grefierul ia foaia cu verdictul și o duce judecătorului care dă sentința.)

Judecătorul: În procesul de analiză și interpretare a faptelor lui Ion Pop al Glanetașului, acesta este găsit vinovat și condamnat la 15 ani de privare de libertate.